

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА
ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
НААНУ ННЦ ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ
ІНСТИТУТ ПРОДОВОЛЬЧИХ РЕСУРСІВ НААНУ

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ
ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Матеріали X (Ювілейної) Міжнародної
науково-практичної конференції, присвяченої 130-річчю НУХТ

23-24 травня 2014 р.

Тези доповідей

Київ НУХТ 2014

ВИЗНАЧЕННЯ ЗОВНІШНІХ РИЗИКІВ МЕЗОРІВНЯ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Н.С. Скопенко, д-р екон. наук

Національний університет харчових технологій

Інтеграційна взаємодія та формування нових інтегрованих структур пов'язана з різними видами ризиків, які мають свою специфіку виникнення, прояву, аналізу, оцінки та управління. Для прийняття оптимальних управлінських рішень за умов невизначеності майбутніх результатів потрібно розглядати особливість та своєрідність різновидів ризику, враховувати вірогідність критичних ситуацій, які впливають на ступінь ризику, що зумовлює необхідність здійснення повного та ґрунтовного аналізу ризику.

Фактори впливу на ступінь галузевого ризику відносяться до мезорівня.

Соціально-демографічний ризик відображає ефективність формування та раціональне використання людського капіталу як продуктивного чинника розвитку та соціальну стабільність в галузі. На ступінь соціально-демографічного ризику найбільше впливають наступні фактори мезорівня: стабільність на ринку робочої сили; рівень освіти та кваліфікації населення; наявність робочої сили відповідної кваліфікації в даному регіоні; демографічна ситуація в країні; рівень безробіття; середньогалузевий рівень заробітної плати; політика управління трудовими ресурсами; соціальна інфраструктура; рівень соціальної відповідальності та соціального партнерства в галузі тощо.

Ринковий ризик – невизначеність майбутнього фінансового результату у зв'язку з мінливістю впливу чинників, що визначають цей результат, тобто – це ймовірність втрат в умовах невизначених (випадкових) змін параметрів ринку та/або зміни ринкових цін.

Ринковий ризик може бути пов'язаний із ринковою кон'юнктурою (стан конкуренції, ступінь монополізації ринку, стадія життєвого циклу галузі та товару, сезонність виробництва, коливання попиту тощо), станом фінансового ринку (доступність фінансових інструментів, розвиток інфраструктури), ціновими параметрами товарів (рівень еластичності зі ціною, доходом, перехресної еластичності, методи ціноутворення, які переважають на ринку) тощо.

Для фінансової складової ризик можна визначити як імовірність того, що вартість фінансового інструменту (або активу) буде змінюватися внаслідок змін ринкових цін незалежно від того, чи спричинені ці зміни факторами, які притаманні конкретному типу цінних паперів (активу) чи їх емітенту, або факторами, які впливають на вартість всіх цінних паперів (активів) в обігу на ринку. Спектр чинників фінансової складової ризику значний – це несприятлива зміна процентних ставок, коливання ринкової вартості фінансових інструментів та активів, зміна курсів іноземних валют та/або дорогоцінних металів (валютних металів), зміни цінових індексів на товари або фондові активи, кореляція між різними параметрами ринку та мінливість (волатильність) цих параметрів тощо.

Крім того, на ефективність інтеграційних процесів, доцільність створення

та ефективність функціонування інтегрованих структур впливають наступні параметри ринкового середовища: частка державної власності в галузі; монополізація ринку; рівень концентрації виробництва; наявність ТНК в галузі; можливість розширення цільових ринків або сегментів; ступінь вхідних ринкових бар'єрів; кон'юнктура ринку; рівень конкуренції на ринку; наявність та можливість появи нових сильних конкурентів на ринку (у тому числі, іноземних); рівень цінової та нецінової конкуренції; рівень конкурентоспроможності продукції; рівень спеціалізації продукції; біржова кон'юнктура; стабільність курсу акцій компаній (інтегратора або компанії-мети) на ринку; ринкові позиції інтегратора та компанії-мети тощо.

Адміністративно-законодавчий ризик характеризує ймовірність реалізації адміністративно-законодавчих обмежень господарської діяльності суб'єктів ринку, зміни в законодавстві. Чинники адміністративно-законодавчого ризику мезорівня включають такі фактори: стабільність законодавства, що регламентує господарську діяльність; наявність нормативно-правової бази інтеграційної діяльності; дії органів державної влади та місцевого самоврядування щодо обмежень господарської діяльності ринкових суб'єктів; адміністративні дії влади; насильницьке звуження сфери товарно-грошових відносин; порушення (з боку державних органів) законів, що регламентують підприємницьку діяльність, перевищують встановлену компетенцію у взаємовідносинах із підприємством, необгрунтоване втручання в його виробничу, фінансову та комерційну діяльність; частка державної власності в галузі; законодавчі обмеження щодо рівня концентрації виробництва та консолідації земель сільськогосподарського призначення; відсутність законодавства щодо регулювання правових та економічних основ організації та функціонування ринку земель (відсутність ринку земель) тощо.

В сучасних умовах господарювання та з урахуванням особливостей виробничого циклу в АПК все більшої уваги потребують екологічний та природнокліматичний ризик – ймовірність незапланованої зміни кінцевого результату діяльності внаслідок несприятливих природнокліматичних умов, прояви стихійних сил природи, виникнення кризових техногенних ситуацій або екологічної кризи.

На екологічну безпеку та ступінь природнокліматичного ризику чинять вплив наступні фактори: мінливість законодавства в частині вимог до навколишнього середовища; ймовірність виникнення надзвичайних і аварійних ситуацій; несприятливі природнокліматичні умови для здійснення підприємницької діяльності (зміна клімату, зсуви ґрунту, посуха, землетрус), кліматичні катаклізми; ймовірність забруднення навколишнього середовища; якість та екологічність сировини та готової продукції; дотримання екологічних норм; ступінь впливу екологоруйнівних явищ на процес суспільного відтворення, ступінь техногенного навантаження на природу; впровадження інноваційних екологоорієнтованих технологій; можливість поліпшення якості довкілля в наслідок застосування економіко-екологічних інструментів у практиці господарювання.